

VOORBEELD BEGINANALYSE

Korte schets van de school

Naam school:

Locatie:

Opleiding:

Adres:

Directie:

Opleidingscoördinator:

Populatie leerlingen

Hoeveel laagtaalvaardige leerlingen telt de opleiding in het schooljaar 2010-2011?

Volgens de leerkrachten heeft gemiddeld 20% van de leerlingen problemen met taal.

Hoe gebeurt de intake van cursisten momenteel?

Voor de start van de opleiding doen cursisten volgende testen:

- Niveautest op pc
- Motivatiegesprek
- Mening geven bij een leestekst

De intake gebeurt door de opleidingscoördinator, niet door de taalcoach of vakdocent. Op basis van bovenstaande testen worden cursisten toegelaten tot de opleiding. Via de testen kan het centrum de cursist aanraden om taalcoaching te volgen. Tijdens de opleiding worden problemen ook gemeld op het moment dat leerkrachten, na enkele lessen, taken of toetsen zicht krijgen op de taalvaardigheid van studenten. Dit wordt dan doorgegeven aan de taalcoaches zodat zij deze problemen kunnen aanpakken in hun sessies. Sommige cursisten worden na enkele taalcoachsessies vrijgesteld. Dit schooljaar werden alle anderstalige cursisten aangeraden om de taalcoachsessies te volgen. Het centrum werkt dit schooljaar een functionele taalttest uit voor de opleiding.

Hoe is de verspreiding van de laagtaalvaardige leerlingen over de opleidingen logistiek assistent, polyvalent verzorgende en zorgkundige?

In elke groep zitten taalzwakke leerlingen. Vooral bij logistiek assistent zijn de zwakste leerlingen.

Wat zijn de verwachtingen/trends naar de volgende jaren toe?

Het is nog moeilijk om te weten of er meer taalzwakke cursisten zich zullen aanbieden. In vergelijking met vorig jaar is het aantal niet gestegen.

Hoe zijn de prestaties in vergelijking met de taalsterkere leerlingen?

Volgens de leerkrachten hebben laagtaalvaardige studenten het vaak moeilijk om mondelinge en schriftelijke instructies te begrijpen, antwoorden mondeling en schriftelijk te formuleren, vragen te stellen, te overleggen bij groepswerk, het globaal lezen van teksten en cursusmateriaal te begrijpen.

De alledaagse woordenschat en de schooltaalwoorden zijn ook een grote struikelblok. Typische vaktaalwoorden worden via een verklarende woordenlijst per thema aangepakt.

Hoe is de uitval van de leerlingen?

Uitval ligt niet altijd aan de taalvaardigheid, soms ook aan psychosociale problemen. Dit jaar vielen twee cursisten uit. Eén cursist door privéproblemen, een andere door een zwak leervermogen.

Opleiding

Wat is de procentuele verhouding tussen praktijk- en theoretische lessen?

De opleiding personenzorg bestaat uit een combinatie van theorielessen, praktijklessen en stages.

Praktijklessen = B-modules

Praktijk- en theorie 50% = C-modules

Schooljaar 2010-2011:

Logistiek assistent: 14 cursisten

Polyvalent verzorgende: 11 cursisten

Zorgkundige: 18 cursisten

De opleidingen logistiek assistent en polyvalent verzorgende worden eenmaal per schooljaar georganiseerd, de opleiding zorgkundige tweemaal.

Logistiek assistent	
520 lestijden	<ul style="list-style-type: none"> • 140u theorie • 100u praktijkles • 280u stage (80u in ziekenhuis, 200u in RVT)
Verdeling theorie en praktijk	<ul style="list-style-type: none"> • 73% praktijk • 27% theorie

Polyvalent verzorgende	
840 lestijden	<ul style="list-style-type: none"> • 340 u theorie • 60u praktijkles • 440u stage (120u eenvoudige zorgsituatie, 160u thuiszorg, 160u complexe zorgsituatie)
Verdeling theorie en praktijk	<ul style="list-style-type: none"> • 60% praktijk • 40% theorie

Zorgkundige	
120 lestijden	<ul style="list-style-type: none"> • 80u theorie • 40u stage in complexe zorgsituatie
Verdeling theorie en praktijk	<ul style="list-style-type: none"> • 33% praktijk • 67% theorie

Probleemanalyse

Wat is de aanleiding voor het ontwikkelen van een taalbeleid?

De opleiding personenverzorging heeft meer en meer laagtaalvaardige leerlingen. Een aantal leerlingen beheersen de taal onvoldoende, hebben problemen met alledaagse woorden, schooltaalwoorden. Leerlingen kunnen de leerstof moeilijk verwoorden op toetsen.

Welke doelen wil de school met het taalbeleid bereiken?

Door het aanbieden van extra taalondersteuning zoveel mogelijk cursisten kansen bieden om de opleiding te volgen en hen helpen om het eindperspectief te bereiken.

Verder wil de school de vakdocenten bewustmaken van de taalproblematiek. Ze wil ernaar streven dat alle vakdocenten overtuigd zijn van de noodzaak en het nut van taalondersteuning door vakdocenten in de vaklessen.

Het centrum wenst ook taal- en leerondersteuning te voorzien door het inrichten van taalcoachsessies, leren lerensessies voor cursisten. Deze vormen van ondersteuning zouden gestructureerd moeten aangepakt worden.

Hoe ervaren de docenten de problemen?

Er werd een bevraging bij de docenten afgenomen met onderstaande relevante resultaten:

- **Begrijpen en lezen:** Leerlingen hebben problemen met het begrijpen van mondelinge en schriftelijke instructies, het globaal lezen van teksten en begrijpen van cursusmateriaal.
- **Schrijven:** Het schriftelijk beantwoorden van vragen, spelling en zinsconstructie vormen een probleem.
- **Spreeken:** Alle leerkrachten vinden dat taalzwakke leerlingen problemen ondervinden bij het **mondeling formuleren** van antwoorden. Eén derde beweert ook dat het overleggen bij groepswork en vragen stellen een probleem vormen.
- **Woordenschat:** Vooral de **alledaagse woordenschat** blijkt een probleem te zijn volgens twee derde van de leerkrachten. De schooltaalwoorden en typische vaktaalwoorden ook volgens één derde. Typische vaktaalwoorden worden via een verklarende woordenlijst per thema aangepakt.

Taalzwakke wordt vaak aangehaald als problematisch. We willen hierbij vermelden dat dit niet enkel het geval is bij studenten die Nederlands als tweede taal hebben. Ook andere studenten worden vaak als taalzwak ervaren. Een bijkomend probleem dat vakdocenten ervaren is de leervaardigheid van sommige cursisten.

Hoe ervaren de leerlingen de problemen?

Uit de bevraging van de leerlingen bij de opleiding **polyvalent verzorgende** is het volgende gekomen:

- **Begrijpen:** Elke leerling begrijpt de mondelinge vragen en instructies van de leerkracht tijdens praktijklessen. 14% begrijpt de instructies tijdens de theorielessen niet. 29% begrijpt de **schriftelijke opdrachten** (toetsen, huiswerk) soms niet.
- **Schrijven:** Elke leerling weet welke informatie belangrijk is om te noteren en wat de belangrijke informatie in een tekst is. 71% vindt het moeilijk om **goede zinnen te maken** en 43% vindt het moeilijk/soms moeilijk als ze voor school iets moeten schrijven. 58% vindt het moeilijk om woorden correct te **spellen**. 28% vindt de juiste woorden niet als ze iets willen opschrijven.
- **Woordenschat:** Ongeveer 58% van de leerlingen geeft aan dat er vaak **moeilijke woorden** in de cursussen staan en dat de zinnen in de cursus te lang zijn maar slechts 28% vindt dat

er op school meer aandacht moet gaan naar het leren van moeilijke woorden.
Ongeveer 43% vindt dat leerkrachten vaak moeilijke woorden gebruiken als ze iets uitleggen.

- **Sprekens:** 58% van de leerlingen is bang of soms **bang om te spreken** in de klas en 57% zegt dat ze veel mogen spreken in de klas.
- **Interactie:** 83% van de leerlingen leert veel als ze met een klasgenoot samenwerken. Ongeveer 42% stelt niet veel vragen in de klas.
- **Extra taalondersteuning:** 1 van de 7 leerlingen zegt extra taallessen nodig te hebben.

Uit de bevraging van de leerlingen bij de opleiding **logistiek assistent** is het volgende gekomen:

- **Begrijpen:** Elke leerling begrijpt de mondelinge instructies van de leerkracht tijdens praktijklessen. 8% begrijpt de mondelinge vragen en de instructies tijdens de theorielessen soms niet. Elke leerling geeft ook aan de schriftelijke opdrachten (toetsen, huiswerk) te begrijpen.
- **Schrijven:** Elke leerling weet welke informatie belangrijk is om te noteren en kan de belangrijke informatie uit een tekst halen. 25% vindt het moeilijk tot soms moeilijk om goede zinnen te maken en 33% vindt het moeilijk tot soms moeilijk als ze voor school iets moeten schrijven. 42% vindt het moeilijk om woorden correct te **spellen**. 25% vindt de juiste woorden niet als ze iets willen opschrijven.
- **Woordenschat:** 50% van de leerlingen geeft aan dat er soms tot vaak **moeilijke woorden** in de cursussen staan en 17% vindt dat de zinnen in de cursus te lang zijn. 50% wil dat er op school meer aandacht is voor het leren van moeilijke woorden. Ongeveer 18% vindt dat leerkrachten vaak moeilijke woorden gebruiken als ze iets uitleggen.
- **Sprekens:** 17% van de leerlingen is **bang om te spreken** in de klas en 75% zegt dat ze veel mogen spreken in de klas.
- **Interactie:** 83% van de leerlingen leert veel als ze met een klasgenoot samenwerken. Ongeveer 42% stelt niet veel vragen in de klas.
- **Extra taalondersteuning:** 2 van de 12 leerlingen zegt extra taallessen nodig te hebben.

In de bevraging tussen de **cursisten van logistiek assistent en polyvalent verzorgende** duikt voornamelijk een **verschil** op in volgende vaardigheden:

- **Begrijpen:** De schriftelijke opdrachten in toetsen en taken begrijpt 29% van de leerlingen bij polyvalent verzorgende niet terwijl alle leerlingen van logistiek assistent allemaal aangeven de schriftelijke opdrachten te begrijpen.
- **Schrijven:** Meer leerlingen van de opleiding 'polyvalent verzorgende' vinden het moeilijk om iets voor school te schrijven en om goede zinnen te maken dan de leerlingen van de opleiding 'logistiek assistent'.
- **Woordenschat:** Ongeveer de helft van de leerlingen van beide opleidingen vinden dat er vaak moeilijke woorden in de cursussen staan maar ze verschillen van mening in of de school hier meer aandacht aan moet besteden.
- **Sprekens:** Bij polyvalent verzorgende zijn meer leerlingen bang om te spreken (58% bij polyvalent verzorgende tegenover 17% bij logistiek assistent). Bij logistiek assistent geven meer leerlingen aan dat ze veel spreekansen hebben.

Via gesprekken met cursisten op de stageplaatsen werd duidelijk dat er in sommige lessen meer aandacht moet zijn voor schooltaalwoorden en vaktermen die je niet terug vindt in woordenboeken (bvb: ziektekiemen). Hulpmiddelen voor bejaarden zoals looprek e.d. zijn ook woorden waar niet genoeg aandacht naar gaat. Verder wordt door cursisten van beide opleidingen aangegeven dat de

toetsvragen niet altijd duidelijk zijn. Soms kennen ze de vaktermen wel maar is er een bepaald woord dat de vraag onduidelijk maakt (vermoedelijk bepaalde schooltaalwoorden).

Conclusie:

Aandacht voor **moeilijke woorden, toegankelijke toetsvragen en cursusmateriaal, schriftelijk formuleren, samenwerken en creëren van een veilig klimaat** zijn aandachtspunten die zowel bij leerkrachten als bij leerlingen zijn aangekaart.

Het **mondeling formuleren** van antwoorden en **begrijpen van instructies** zijn volgens de leerkrachten belangrijke aandachtspunten.

Hoe manifesteren de problemen zich op de stageplaatsen?

Niet of weinig Nederlandstalige stageplaats:

16.02.2011: Observatie 1: logistiek assistent → bedden opmaken, tafel klaarzetten, middageten uitdelen, stock drank nagaan.

Mondeling: Voornamelijk Franstalige omgeving, niet ideaal qua taalomgeving om Nederlands te oefenen. Sommige bewoners spreken Nederlands maar de meesten Frans. Collega's, bewoners en stagiaire doen hun best om zich verstaanbaar te maken met soms Franse en Nederlandse woorden, gebaren e.d. Taken zijn niet zo complex waardoor dit lukt.

Schriftelijke taken: aanduiden wat bewoners willen eten en drinken. Geen probleem om dit aan te duiden.

Nederlandstalige stageplaats:

11.03.2011: Observatie 2: logistiek assistent → ontbijt geven, bedden opmaken.

Mondeling: Alledaagse vragen van bewoners 'Mag ik nog melk?', 'Mag ik daar gaan zitten?', 'Waar zijn mijn tanden?' vormen geen probleem. Instructies van collega's 'Neem het karretje, ik kom af', 'Vandaag geen verse lakens' zijn begrijpelijk voor de stagiaire. Vragen van de stagiaire aan collega's of bewoners: 'Ze vraagt naar haar tanden. Waar zijn ze?', 'Wil je nog koffie?', 'Heb je genoeg?'. Sociale babbel met collega's 'Vandaag is het de verjaardag van mijn dochter', 'Hoe oud wordt ze?' Dit lukt allemaal.

Schriftelijke taken:

- aanduiden wat bewoners willen eten en drinken
- aankruisen van de hygiënelijst: wat moet er vandaag gebeuren en wat is er al gebeurd?
Bvb.: reinigen van de rolwagens, scheerapparaten, ontkalken koffiezet, e.d.

Gesprek met zorgcoördinator: De zorgcoördinator zegt dat de stagiaire alles goed begrijpt maar niet zo taalvaardig is. Haar spreken is moeilijk. Ze begrijpt de bewoners en de collega's wel goed. De stagiaire is vaak niet lang na elkaar aanwezig waardoor ze moeilijker ingewerkt raakt. Beter twee vaste dagen per week komen. Bvb.: Ze heeft nog nooit alleen het ontbijt gedaan. De zorgcoördinator geeft aan dat er geen problemen zijn qua communicatie maar vindt wel dat de stagiaire niet taalvaardig genoeg is. Mijn indruk was nochtans dat ze voldoende taalvaardig is om de job te kunnen uitoefenen.

11.03.2011: Observatie 3: polyvalent verzorgende → animatie schminken.

Mondeling: Praten met collega's en bewoners vormen geen probleem. De stagiaire begrijpt alles en stelt begrijpelijke vragen aan de bewoners. De briefing is soms moeilijk te volgen voor de stagiaire als de collega's dialect spreken.

Schriftelijke taken zoals het aanduiden van lijsten vormen geen probleem.

14.03.2011: Observatie 4: polyvalent verzorgende → dementerende bewoners naar de eetzaal brengen en eten geven, mensen wassen, bedden opmaken, pampers verversen, verwoorden van aandachtspunten op de briefing.

Mondeling: Vragen van bewoners of probleemsituaties zoals 'De kraan lekt', 'Kan je mijn pamber meenemen uit de vuilbak?', 'Ik kan mijn pamber niet aandoen' zijn begrijpelijk voor de stagiaire en ze kan er gepast op antwoorden en de bewoners helpen. Instructies van collega's zoals 'Kan jij in kamer

50 nog het bed opmaken?' vormen geen probleem. Het geven van informatie over de aandachtspunten van de bewoners op de briefing is niet moeilijk.

Schriftelijke taken:

- Aanduiden van checklist met taken en aandachtspunten bewoners (bv.: rug en voeten wassen, pamber verversen, bedbad, etc.)
- Aanvullen van aandachtspunten in de dossiers van de klanten (bv.: ze heeft aambeien, haar kraan lekt, ze heeft zich zelf gewassen)

De schriftelijke documenten lezen en invullen, vormen geen probleem.

Gesprek met stagementor: De stagementor geeft aan dat de stagiaire in het begin de mondelinge instructies van sommige collega's niet begreep omdat ze te snel spraken. De collega's houden daar nu meer rekening mee. De stagiaire vraagt ook om rustiger te spreken of de instructie te herhalen als ze het niet begrijpt. In het begin was de stagiaire ook minder assertief. Als ze soms iets moest zoeken, bv. lakens en ze wist niet waar ze lagen, vroeg ze dat niet meteen aan die collega.

Conclusie: Wat uit de stageobservaties blijkt is dat de mondelinge en schriftelijke communicatie grotendeels vlot verloopt. Het enige probleem dat zich stelt is het **snel spreken** of gebruiken van **dialect** door de collega's en het **niet assertief genoeg** zijn om zaken te vragen zoals: Waar ligt dit of dat? Kan je wat trager spreken? Kan je het herhalen?

Hoe manifesteren zich de problemen in de vaklessen?

De leerkrachten geven wel al taalbewust les met aandacht voor woordenschat, eigen ervaringen van cursisten en door interactieve werkvormen te gebruiken in de les.

Uit de observaties van de vaklessen zijn volgende **aandachtspunten** genoteerd:

- **Visualiseren:** gebruik van foto's, bordschema's, powerpoint, overhead, etc.
- **Bordgebruik:**
 - Bord meer gebruiken. Het bord biedt een belangrijke vorm van taalsteun voor correct schrijven van woorden/antwoorden (bv.: In geven aan dat ze woorden moeilijk kunnen spellen => mondeling afgaan van antwoorden wordt best ondersteund via het bord)
 - Doelen en kernbegrippen van de les noteren.
 - Instructies in stappen noteren op het bord.
- **Doelen expliciteren** aan het begin van de les en tijdens de les terugkoppelen naar de doelen. De les kaderen in een geheel.
- **Aandacht voor woordenschat:** vooral alledaagse en schooltaalwoorden worden niet altijd duidelijk toegelicht, vaktaalwoorden wel.
- **Begrip nagaan** door leerlingen zelf begrippen, instructies of antwoorden te laten verwoorden of herformuleren. 'Begrijpen jullie het?' is een vraag die weinig zal zeggen over het begrip van de cursisten. Herhalen kan geen kwaad. Sterkere leerlingen leren beter te formuleren en zwakkere leerlingen horen de uitleg nog eens.
- **Samenwerken** zorgt voor interactie en dat is een belangrijke pijler van taalgericht vakonderwijs. Meer samenwerkend leren via een variatie aan interactieve werkvormen zorgt ervoor dat leerlingen de vaktaal gaan gebruiken en mondeling en schriftelijk de leerstof leren formuleren. Het zorgt er ook voor dat iedereen actief deelneemt aan de les.
- Zorgen dat iedereen voldoende aan bod komt → **beurten verdelen**.
- **Feedback geven** op mondelinge en schriftelijke taaluitingen: beoogde taalgebruik nastreven door foutief taalgebruik juist te herhalen zonder expliciet te verbeteren. Hoe? bv.: Ll zegt: 'Wij hebben op stage veel gelacht.' Lk zegt: 'Ah ja, hebben jullie veel gelachen?'

Bestaande of reeds genomen taalbeleidsacties

- **Taalcoaching**

Er zijn twee taalcoaches op school die cursisten van de opleiding polyvalent verzorgende en logistiek assistent op vraag ondersteunen met verschillende taken:

- Ondersteuning grammatica
 - Ondersteuning begrip cursusmateriaal: lezen en samenvatten van teksten
 - Ondersteuning bij schriftelijke taken
- Tijdens de taalcoachsessies geven cursisten zelf aan waar ze problemen ondervinden tijdens de lessen. Taalcoaches spelen in op de vragen van de cursisten. Het zou interessant zijn om via de vakdocenten ook zicht te krijgen op de problemen in de klas. Cursisten ervaren soms andere problemen dan vakdocenten.
 - Taalcoaches en vakdocenten geven aan te weinig overleg te hebben met elkaar o.a. voor het uitwisselen van toetsvragen, problemen die zich in de klas voordoen rond taal. Vakdocenten vragen zich af bij wie ze terecht moeten voor welk probleem. Tijd en afspraken hieromtrent ontbreken. Beiden (taalcoaches en vakdocenten) wensen hier een betere afstemming.
 - De taalcoach heeft 2u per week waarvan 1u contactuur en 1u voor voorbereiding, nalezen van cursussen, maken van een nieuwe instaptoets. De taalcoachsessies gebeuren via coördinatieuren.
 - **Observaties van lessen** en stageplaatsen door taalcoaches: De vakdocenten hebben enkele tips van de taalcoaches ontvangen rond houding, taalgebruik en geven van feedback.
 - Twee algemene **sessies 'studievaardigheden'**: Er werden twee sessies georganiseerd via de taalcoaches rond studietechnieken voor geïnteresseerde cursisten.
Inhoud: leren werken met inhoudstafels, Wat is een paragraaf? Hoe vat je samen? Hoe studeer je, waar studeer je? Heb je hierover afspraken met je omgeving? Hoe zou je dat studeren? Info over ezelsbruggetjes → info van CBE leren leren => Dit werd positief onthaald door de cursisten.
 - **Aandacht voor woordgebruik op toetsvragen** → taalcoaches kijken soms vooraf de vragen na. Hertalen van toetsvragen: taalcoaches krijgen soms de vragen van toetsen op voorhand maar niet altijd. Ze geven dan suggesties maar weten niet wat de uiteindelijke versie geworden is.
 - **Herformuleren van taal in de cursussen:**
 - De taalcoaches bekijken nu ook het cursusmateriaal van enkele vakken (omgangskunde en participatie aan de arbeidsmarkt) en geven tips aan de vakdocenten om de cursussen toegankelijker te maken. De taalcoaches hertalen stukken tekst. De vakdocent beslist zelf wat hij/zij al dan niet aanpast.
 - **Visualiseren** van bepaalde **standaardformuleringen** in de klas voor cursisten:
 - 'Kan je langzamer spreken?'
 - 'Ik begrijp het niet.'
 - **Denkdag HvN Brussel voor taalcoaches:**
 - Uitwisselen van materiaal, ervaringen.
 - **Uitwisseling taalcoachervaringen** met CVO Brussel

SWOT- analyse

<p>Sterktes</p> <ul style="list-style-type: none"> - Er zijn reeds initiatieven om taalondersteuning te bieden: wekelijkse taalcoaching: individuele begeleiding → ingaan op individuele vragen van de cursist - In sommige lessen wordt heel visueel gewerkt. - Er is een zekere aandacht voor woordenschat in de vaklessen door vakdocenten (woordenschatlijsten, op powerpoint (andere kleur), mondelinge uitleg, voorbeelden en interactieve werkvormen). - In sommige lessen wordt er heel interactief gewerkt. 	<p>Zwaktes</p> <ul style="list-style-type: none"> - Weinig overleg tussen vakdocenten en taalcoaches. - Sommige cursisten hebben weinig spreekdurf. - Woordenschat: alledaagse taal en schooltaal → taalcoaching werkt veel op woordenschat omdat het in de les nog te weinig aan bod komt. - Cursusmateriaal: niet altijd heel visueel, geen doelen per hoofdstuk, veel schooltaal/uitdrukkingen zonder uitleg, passief constructies. - Taalzwakke csn zijn minder actief betrokken bij de les.
<p>Kansen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Docenten staan open om ondersteund te worden om rond taal te werken in hun vaklessen. - De groepen zijn relatief klein waardoor gedifferentieerd werken mogelijk is. - Vakdocenten en taalcoaches willen meer overleg → taalcoaches kunnen sneller inspelen op problemen die vakdocenten ervaren in de klas + afspraken over wie wat aanpakt. 	<p>Bedreigingen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Taalcoaching: Cursisten geven vooral zelf aan waar ze problemen ondervinden om zo ondersteund te worden via de taalcoach. Maar niet alle csn weten soms wat het probleem is op stageplaatsen of in de les. Vakdocenten kunnen hier ook belangrijke input geven. Zonder duidelijke afspraken tussen vakdocenten en taalcoaches over hoe remediëren om te weten wie aan wat aandacht geeft, blijft men naast elkaar werken zonder optimaal resultaat => Nagaan waar taalcoaches best op kunnen werken en wat vakdocenten kunnen doen binnen hun lessen. - Tijdsdruk taalcoaches

Adviesnota: mogelijke acties

De acties die hieronder beschreven staan zijn mogelijke acties die de gesignaleerde aandachtspunten bij de leerkrachten en cursisten kunnen aanpakken. Dit is louter een advies op basis van gesprekken, observaties en bevragingen. De voorgestelde acties kunnen niet allemaal op korte termijn aangepakt worden. Bepaalde acties kunnen prioritair zijn voor leerkrachten en andere minder prioritair. Het leerkrachtenteam en/of de werkgroep taalbeleid beslist zelf welke acties voorrang krijgen en of ze bepaalde acties wenst te schrappen, aanpassen of uitstellen. De acties zijn nog niet volledig uitgewerkt (wie, wat, waar, wanneer) maar zijn vooral ideeën waar op verder gebouwd kan worden.

INSTROOM EN UITSTROOM	
Actiepunt 1	Intakeprocedure optimaliseren en uitstroomniveau bepalen: <ul style="list-style-type: none"> - Intaketest/gesprek - Functionele taaltest - Uitstroomniveau
doelstellingen	<ul style="list-style-type: none"> • Komen tot een intakegesprek die peilt naar motivatie, randvoorwaarden, haalbaarheid van de opleiding en mondelinge taalvaardigheid. Bij het intakegesprek zit een vakdocent en taalcoach. • Komen tot een functionele taaltest die nagaat welke leerlingen taalzwak zijn en taalcoaching moeten volgen als verplicht onderdeel van de opleiding. • Uitstroomniveau bepalen via einddoelenlijsten opleiding en arbeidsmarkt. Talige eisen van de opleiding afstemmen op de arbeidsmarkt. • Taalniveau testen van csN bij instroom en uitstroom → evolutie nagaan van het taalniveau van csN. • Vakdocenten duidelijk informeren over het gewenste taalniveau bij de instroom en uitstroom en tips aanreiken hoe ze aan taalvaardigheid kunnen werken in hun lessen (komt later nog aan bod)
wie doet wat	Bijvoorbeeld: <ul style="list-style-type: none"> • Taalcoaches werken een nieuwe functionele taaltest uit. • Vakdocent(en), taalcoach(es) en opleidingscoördinator werken aan een volledige versie van het intakegesprek. • Instroom -en uitstroomniveau bepalen via einddoelenlijst en taaltest: taalcoaches + HvN? • Vakdocenten informeren over taalniveaus: HvN? • Vakdocenten krijgen tips (zie acties voor vakdocenten)
wanneer	
waar	
hulpmiddelen	<ul style="list-style-type: none"> • Functionele taaltest verpleegkunde • Einddoelenlijst opleiding + arbeidsmarkt polyvalent verzorgende • Toelichtende schalen van het Europees Referentiekader.
ACTIES VOOR DE CURSISTEN	
Actiepunt 1	Taalcoaching voor cursisten als onderdeel van de opleiding
doelstellingen	<ul style="list-style-type: none"> • Vakdocenten weten welke ondersteuning de taalcoaches kunnen bieden en waar zij in hun lessen meer aandacht aan kunnen besteden. Duidelijke afspraken zijn hieromtrent gemaakt.

	<ul style="list-style-type: none">• Taalcoaching is een vast programma binnen de opleiding, op vaste uren, in een vast lokaal. Het wordt gezien als een deel van de opleiding voor cursisten. Vrijstelling is mogelijk.• Gelijkaardig gesignaleerde problemen van en/of over cursisten mbt taal worden in groepssessies aangepakt.• Meer overleg tussen vakdocenten en taalcoaches (bv.: om de drie maanden fysiek overleg maar ook werken met een permanent cursistenvolgdossier via de server voor snelle feedback en signaleren van nieuwe problemen door taalcoaches en vakdocenten.)
--	---

wie doet wat	•
wanneer	
waar	
hulpmiddelen	•
Actiepunt 2	Leerondersteuning in groepssessies
doelstellingen	<ul style="list-style-type: none"> • Werken aan studiemethode, studieplanning, faalangst, begeleiding bij taken, stageverslag. Dit kan via een module 'leren leren' via CBE (40u). Deze module wordt geïntegreerd aangeboden als onderdeel van de opleiding en is dus niet vrijblijvend. Cursisten kunnen hier wel van vrijgesteld worden.
wie doet wat	• Via CBE?
wanneer	
waar	
hulpmiddelen	
ACTIES VOOR DE VAKDOCENTEN	
Actiepunt 1	Praktische workshop voor de vakdocenten rond hoe werken aan woordenschatuitbreiding en hoe mondelinge en schriftelijke feedback geven
doelstellingen	<ul style="list-style-type: none"> • Aandacht voor woordenschat: alledaagse taal, schooltaal en vaktaal. Hoe aan woordenschatuitbreiding werken in je les? • Via lesvoorbereidingen en cursusmateriaal nagaan welke woordenschat cursisten als moeilijk ervaren en hoe je deze kan uitleggen. • Leerkrachten krijgen tips over het geven van mondelinge en schriftelijke feedback. • Het stimuleren van zelfcorrectie en zelfreflectie bij de leerlingen door met een checklist en symbolenlijst te werken. Wanneer Iln te weinig feedback krijgen is de motivatie bij de Iln. om zich te verbeteren erg klein. • Individuele schrijfp opdrachten voorzien van checklisten.
wie doet wat	Workshop door HvN
wanneer	
waar	
hulpmiddelen	Bronnen: bestaande checklisten en symbolenlijsten van VDAB, Linguapolis, Hajer, Maaike en Meestringa, Theun (2004).Taalgericht Vakonderwijs en Zo Gezegd

Actiepunt 2	Praktische workshop voor vakdocenten rond interactieve werkvormen i.c.m. gebruik van spreek- en schrijfkaders.
doelstellingen	<ul style="list-style-type: none"> • Werkvormen introduceren die leerlingen aanzetten tot meer participatie. Studenten worden actiever betrokken bij de les, leren leerstof verwoorden. • Kennismaken met het gebruik van spreek –en schrijfschema's. De spreek- en schrijfvaardigheid van de leerlingen verbetert. • Interactieve werkvormen koppelen aan lesvoorbereidingen. De spreek- en schrijfvaardigheid van de leerlingen verbetert via interactieve opdrachten met ondersteuning van spreek -en schrijfkaders.
wie doet wat	Workshop door HvN
wanneer	
waar	
hulpmiddelen	
Actiepunt 3	Praktische workshop voor vakdocenten rond schriftelijke taalsteun en instructietaal in toetsen en examens
doelstellingen	<ul style="list-style-type: none"> • Kennismaken met werkvormen van schriftelijke taalsteun • Leerkrachten kunnen aan de slag met tips om cursusmateriaal talig toegankelijker te maken. • De vraagstellingen op toetsen, examens en in opdrachten zijn helder. • Eigen cursusmateriaal en examenvragen onder de loep nemen tijdens de workshop.
Wie doet wat	Workshop door HvN met taalcoaches? Via workshop tips aanreiken en voorbeeld uittesten.
wanneer	
waar	
hulpmiddelen	Bronnen voor het ontwikkelen van de lijst met valkuilen: Wyns, Luc: Taalbeleid in de praktijk. In: Vonk. Jg 35, nr2 Kwaliteitsvolle toets- en examenvragen. OVSG. Hajer, Maaïke en Meestringa, Theun (2004).Taalgericht Vakonderwijs.
Actiepunt 4	Cursistendossier met taal- en leerinfo via leerplatform
Doelstellingen	<ul style="list-style-type: none"> • Opmaak van een soort taalleerportfolio/taalleerinfodocument binnen het cursistendossier waar: <ul style="list-style-type: none"> ○ de taalhistoriek van de cursist in kaart gebracht wordt; ○ informatie over de taalproblematiek en taalondersteuning die de cursist heeft, in vermeld staat. • Leerkrachten die taal –of leerondersteuning geven en vakdocenten kunnen de taalleerportfolio raadplegen. Vakdocenten kunnen nagaan waaraan gewerkt is met de cursist. Cursist wordt gevolgd door zowel vakdocent als taal- en leercoach. Allen kunnen in het dossier feedback invullen en advies geven over wat aangepakt is en waaraan nog gewerkt moet worden.
wie doet wat	HvN kan ondersteunen.
wanneer	
waar	

hulpmiddelen	Voorbeelden taalportfolio's in andere centra.
ACTIES VOOR DE DIRECTIE EN KLASOMGEVING	
Actiepunt 1	Werkgroep taalbeleid opstarten en aanstellen van een interne taalcoördinator
doelstellingen	<ul style="list-style-type: none"> • Taalvisie formuleren • Het is belangrijk in het proces van taalbeleid dat het centrum een taalvisie uitschrijft. De taalvisie bevat een algemene omschrijving van het doel van de werkgroep taalbeleid en de missie van de organisatie. Deze visietekst geeft weer waarom het centrum wil werken aan taal en welke engagementen hiervoor van de medewerkers gevraagd worden. • Opstellen van een taalbeleidsplan: op basis van de taalvisie en de beginanalyse nadenken over en komen tot concrete uitwerking van acties en doelstellingen in het kader van een taalbeleid. Acties op niveau van de cursisten, vakdocenten, directie en klasomgeving. • Prioriteiten stellen binnen taalacties en deze evalueren. • Taalbeleidscoördinator trekt de werkgroep maar wordt in de beginfase ondersteund door een externe procesbegeleider van het Huis van het Nederlands (taken en profiel, zie verder)
wie doet wat	•
wanneer	•
waar	•
hulpmiddelen	<ul style="list-style-type: none"> • HvN biedt ondersteuning om taalvisie op te maken • Cursus 'Expert Taalbeleid' van CTO, een cursus gericht op o.a. taalbeleidscoördinatoren. http://cteno.be/nav=5,2,0
Actiepunt 2	• Taalrijke context creëren op school
doelstellingen	<ul style="list-style-type: none"> • Stimuleren en geven van taalinput aan cursisten. • Taalhoek voorzien in de pauzeruimte met: <ul style="list-style-type: none"> - toegankelijke Nederlandstalige kranten zoals Wablieft maar ook andere kranten; - zelfstudiepakketten; - pc met websites rond NT2 (www.taalblad.be; www.oefenhierje.nederlands.be, zelf taaloefeningen opmaken ifv de opleiding die beschikbaar zijn op de pc) - posters met vakwoorden, schooltaalwoorden (uitleg en voorbeeld) • - spreekwoord van de week, gedichten, grapjes.
wie doet wat	•
wanneer	•
waar	•
hulpmiddelen	•

Het team/centrum

Hoe is het team samengesteld?

- Het leerkrachtenteam bestaat uit 6 personeelsleden:
 - 4 vakdocenten
 - 2 taalcoaches

- Alle leerkrachten zijn vrouwen:
 - 2 verpleegkundigen
 - 1 psychologe
 - 1 pedagoge
 - 2 NT2-leerkrachten

Welke leerkracht kan en wil op het vlak van taalbeleid een voortrekkersrol opnemen als interne 'taalcoördinator'?

- Het CVO werkt met leerkrachten Nederlands als taalcoaches maar zij hebben weinig tijd voor extra taken.
- De opleidingscoördinator is verantwoordelijk voor de intake en is de huidige contactpersoon betreffende het taalbeleid.

Wat zijn de taken van een taalcoördinator?

- is de contactpersoon van de procesbegeleider (HvN)
- is de contactpersoon binnen de organisatie
- roept de taalwerkgroep samen
- regelt de praktische zaken, zoals bv. afspraken maken, lokaal reserveren, documenten doorsturen,...
- werkt ook na de procesbegeleiding verder aan het taalbeleid

Wat is het profiel van een taalcoördinator?

- heeft tijd en ruimte binnen zijn/haar takenpakket
- 'sterke' persoon binnen de organisatie
- kent de organisatie goed
- wil meewerken aan verandering
- heeft een positieve houding